

ივერიკა

გაზეთის დასაყვებად და კრძალ განცხადებით დასაბუღად უნდა მიმართოს: თვითონ რედაქციას, ანუაშა, აჭაღლის ქუჩაზე, გარდაცხოველ ქველის პირდაპირ, ანუ გრუზინსკისულის სანაპიროს წინა-კიბის განაყოფისუფელ საზოგადოების განცხადებით, საზოგადოებრივი მისიის სახელზე, სახელის ქუჩაზე.

ფასი განცხადებისა: ჩვეულებრივი სტრიქონი რვა კაპიკი.

1877—1893

საზოგადოებრივი და სალიტერატურული გაზეთი

1877—1893

საკუთრად შაბლიერის მკვლელობა

კონსტანტინე იაკობის მის

ბ რ უ თ ი ნ მ ვ ი ს ა

(გრენის მოედანი, გუბერნიის სამმართველოს გვერდით, სახლი თავ. არტუროსკი-დოლოგორუის; განყოფილება შუა-ბაზარში, სახლი აივანოვისა, ჯიგარშინის ეკლესიის პირდაპირ).

დღე-ძალი **შაბლიერი** მიიღეთ, ნაქერი 12. კაპიკიდან და უფრო ძვირი. მალაზიაში არის აგრეთვე მრავალგვარი

ამერიკანული კლეანკები

სტოლის ვალანდარებულ და სხვ. ყოველთვის გვაქვს შაბლიერი რუსეთისა და უცხო ქვეყნების ფაბრიკის; აგრეთვე სხვა მოწყობილობა ითახის მოსათველად.

მორათობის საქმეს კისრულობს ცნობილი ტფილისში დეკორატორი, **ივანე მანდისძე ლანაო**, რომლის ნახვა შეიძლება მალაზიაში დღის 11-იდან 12 საათამდე და საღამოს 8 საათამდე მალაზიის დაკეზავში. (12—6)

ტფილისი, 17 ივლისი

ბევრმა მაგალითებმა წინადაც და ნამეტნავად ამ უკანასკნელ ხანების ღირს-სახსოვარმა ამაგებმა თავღნათლად დაგვანახა, რომ ცხოვრების მოედანზე ძლიერი ის ყოფილა, ვინც მდიდარად და მდიდარიც იცოდა, ვისაც ბევრი ფული ჰქონდა. რა თქმა უნდა, მეცნიერებისაგან გამორჩეული სიმდიდრე სულ სხვა არის, მაგრამ გერძობა ურთიერთობაში სიმდიდრის საწყობად მართლ უფროს და სხვა არა რა. დღეს ვეღარავინ იტყვის, რომ ამ კაცს ბევრი პური და ბევრი ფული აქვს და მდიდარია, და თუ იტყვის, ეს პური და ფული გულში უსათუოდ ფულად განადგებულ აქვს, ფულზე აქვს გათვლილი.

გულში ფულად ქცეული ჯერ კიდევ შორს არის მართლ განადგებაზე, მართლ ფულად ქცევაზე. სამწუხარო ის არის, რომ პურიდამ თუ ფინიდან ფულამდე დიდი და გასაჭირი მანძილი იმისთვის, ვისის ოფილითა და გარკვეთი მოპოვებული იგი პური, იგი დიდი. იგი ფულის პატრონიც, რომელსაც პური უჭირს საჭმელად და არა გასაყვად, ამავე დიდს მანძილზე შორს პურის პატრონიც.

ეს გარემოება, ეს ერთმანეთზე დამორება ცალკე პურის პატრონისა, რომელსაც ფული უჭირს, და ცალკე ფულის პატრონისა, რომელსაც პური უჭირს, მიზეზია იმისი, რომ შუა-კაცი სწრაფად და იგი ერთისაგან პურსა ჰკიდებულობს, რომ მეორეს მიჰყვია. ამ უდავო-გაყვად იგი ერთსაც

ასდევინებს გასამრჯელოს და მეორესაც.

გარკვეთი, თუ ეს გასამრჯელო, ეს ფულის ქირა სინდისიანი. ხოლო, რადგანაც ბუნება ვაჭრობისა, ალბს მიკვამობისა იმაშია, რომ რაც შეიძლება ნაკლებ იყოს და მეტად გაჭვივდეს, ამიტომაც ბოლოს და ბოლოს ისე გამადიდის ხოლო, რომ გამრჯელს შრომის ფასი ძლივ ეძლევა და პურის მსურველს ნამეტნავით ერთმეცხედ, და ამ სხით დიდი ლუკმა სხვის ნაშრომ-ნაშაგარისა ჰრჩება იმას, ვისაც ხელიც არ გაუწერია საშრომ-საამაგოდ და მარტო შუამავლობა გაუწევია. ეს დღე-ღამე იმოდენად მეტა ხოლო, რომ აღადგინა ცხოვრების ფული სთავის ერთს მხრით გამრჯელო და პურისათვის მეორეს მხრით პირდაპირი მხარჯელო.

ჩვენ, ქართველები, პურისა და ფინის პატრონები ვართ, ესე იგი, პურისა და ფინის გამსუფთველი ერთის მხრით და მეორეს მხრით მსუფთველი უკვე იმისა, რაც ერთად საჭიროა საყოველთაოდ ცხოვრებისათვის. როგორც გამსუფთველიც ვხარალობთ, რომ უფულობა გვაძივლებს იფუად გავიდათ, და როგორც მსუფთველიც, იმითაც რომ სასყიდს ძვირად ვუფულობთ და იმოდენად ძვირად, რამოდენადაც სასყიდს საყოველთაოდ ცხოვრებისათვის საჭიროა.

ამ სხით ვაჭრების ხელში იმ ყოფითა ვართ, რომ ერთს ტყავს ორგზით ვაჭრობენ. ესეთი ფოვა ჩვენ ორგზით ვაჭრებს და ჩვენს

ვაჭრებს ორგზით ჰმობებს. ქართველობამ ამ ბოლოს ხანებში დააჯარა გული, რომ ამ ყოფით დგომა ცხოვრების მოედანზე შეუძლებელი-დაა, რადგანაც მისაწვავს დედამიწის ზურგიდამ აგვას, თუ წამალი რამ არ დიდდა და თუ ისე არ მოაწყობა საქმე, რომ ამ ვაჭრებისადამ თავი დაისინას.

ჩვენს სასამაგოდ უნდა აღვნიშნოთ, რომ ამისთანა ვაჭრებში იმ თავლი აუხილს ქართველობას თავის ყოფა ცხოვრებაში ჩახედვისათვის. დღეს თვითველი ჩვენგანი ჰგონობს, რომ აქამამდე მივიწყებულს ეკონომიურს მხარეს ჩვენის ცხოვრებისს პირველი ადგილი უნდა დეთობს სხვა საზღვრებათა შორის; რომ ეკონომიურ ცხოვრების მოედანზე უნდა ვქიოთ დღეს ჩვენის გამდიდრების, ტანში გამართვისა და აქ უნდა გავისარჯეთ და ვიამავოთ.

ეს კახეთის რკინის გზა ეს დღე-ღამე საქმე გახელებისა, ეს ხშირი დაპარაჩა ჩვენში, რომ კახელების დღისის საქმის მაგვარ უნდა მოეწყოს ქართლის პურის საქმეც და იმერეთის სიმინდისა, ეს არა ნაკლებ ხშირი მითქმა-მოთქმა, რომ, საადგილო-მამულო კრედიტის გარდა, სხვა მოკლე ვადიანს კრედიტის დაარსებაც საჭიროა ჩვენთვისა, ეს სოფლის მეურნეობის წარმატებისათვის საერთო ფულის შედგენა გლეხობისაგან და ფიქრი და დაპარაჩა თავად-ზნაურთაში, რომ ამისთანა რამ ამათაც შეადგინონ, — უკვე დიდი ეს ერთად და ავითავებულ ცალკე დღეს ყოველს, თუნდა ცალკეა-დენად მიხვე-

დრილს და გაგებულს, ქართველს ენაზე აყურია, ევედგან ამაგებულს ჰგონობენ და ჰგობენ და ზოგნი კადეც შესდგომიან სიტყვა საქმედ ატყვიან. უკვე დიდი ეს იმის მომასწავებელია, რომ ქართველობა ახალად და სწორედ გზაზე გამოვიდეს საშოქმედოდ, და იმედია, რომ იგი ბოლოსაც გაატანს, რადგანაც სწორედ გზის პირად და მასზე სვლა ნასევრად გამარჯვებაა.

ოციწილური ცნობა სოლისის შესახებ

ქ. მოსკოვს 10 ივლისამდე იყო ავად 78, 10 — 11 ივლისს მიემატა 9, შობა 9, გარდაიცვალა 5. ესლა ავად არის 73

კიევის გუბერნიის 29 ივლისიდან 3 ივლისამდე — ავად გახდა 9, გარდაიცვალა 6. მოსკოვის გუბ. 7 ივლისს ავად გახ. 1, გარდაიცვალა 1. ორიოლის გუბერ. ავად გახდა 27 ივლისს. 3 ივლისამდე 79, გარდაიცვალა 37. პოდოლის გუბერნიის 20 — 26 ივლისს ავად გახდა 499, გარდაიცვალა 122. ტულას გუბერნიის 27 ივს. 3 ივლ. ავად გახდა 31, გარდაიც. 8. ხერსონის გუბერ. 27 ივს. 3 ივლისამდე ავად გახდა 22, გარდაიც. 11, ტომსკის გუბერ. 5 ივლისს ავად გახდა 2, და გარდაიცვალა 2. ჩერნიგოვის გუბერ. 6 — 7 ივლისს ავად გახდა 2.

ფელეტონი

სტუმარ-მასპინძელი

(დასასრული *)

X

ბისოს მოვიდა ამავე, ვით ნაქუხარი მეხადა: „მოუკლავთ ზვიდაური, ცით ჩამოსული სვეტადა, ფშავ-ხეცსურეთის ფარ-ხმლი, გამოსადეგი მეტადა.“ შავის ამბისა გამაონეთ ხარი გამართეს დედათა. ბისოს სტიროდა ბებერი, მოსტყვამს, ქვირინებს შვარდათ: „ბედ-კრული რად ვარ ცოცხალი, მეც მიწას მიმპაბრეთა. მკლავნი მაჩვენეთ შეილისა მოიკთა, ჩამაბარეთა! ჩემის შეილისა მარჯვენით გულს მიწა მომპაბრეთა; ვაჟმე, რად ვარ ცოცხალი, რისთვის-ღა ვსთლავ არეთა?!. მკვდარნი, რად არ მეც აღდრევეთ თქვენთან არ დამბარეთა?!. როგორ ვიგონო, თავის ძე

ურჯულს აკ-მარეთა! ვაქცათ ვაიკეს ამბავი, გასაგონარი ქირითა, ერთმანერთს გადაეძახანენ ბოლოთ უმეკულის პირითა. რად გიკვირო, როცა ჩვენ მფარველს, ცხარის ცრემლითა ესტრითა?!. გამოიტანეს შუბები დღით ნაპახოს ცვირითა, ფარ-ხმლით მოკამხლები ჯარ ამაღდენ დილითა. ეს ხალხი არ არის, სისხლმა იღინოს მილითა. ძახის აპარკეთ: „საგალი გინდთ კვირისა!“. „ქულაც კაც უნდა წავიღეს!“ — ბაბურაული ჰყვირისა. აღლუცებულთა ბორკვენა, ხმა არ გეგონოს სტირისა!

XI

კარში გამოიღო, ჯოყოლავ, წყარად ნუ სწევარა კერასა, რამდენი ხალხი მოერტყა იმ ჩვენის მთების წვერასა. ჩვენთან მოიღინა სტუქრად, ჩვენ გვიპარობენ წვერასა, შევგანანებენ დღითა შეილითა აკვენის რწყვასა. საქანელს ერეკვიან, რეულობაა როგორი;

ავისო ჯარმა, შეშხედე, ჯარფის თაგი, სამ-გარო. დამთხვალთა მენახრეთა კლდეში მოსდევს ნაგობი, წაიღ, უშეშე თავისებს, მტრის დასახელებად მიბიან, შენც ისე წაიღ, ჯოყოლავ, როგორაც სხვანი მდიან. — გაყვე რას ამბობ, ქვეა-თხელი, არ გამოიღევენ ახლოსა, მარტოკამ უნდა ვიომო, მთელმა ჯარგამ მნახოსა: ვინ ერთგულია, ვინ არა, ქვეყანამ დინახოსა. ქისტებს ორგული ვგონივარ, გამდარი თავის რჯულზედა, მთქობენ, ვითომ ჯოყოლამ თავი გაჰყდა ფულზედა, ქისტების მოლოატე ვარ, ხელ-აღებულ სულზედა; მოაქეთ და ცოცხალს მდებენ საფლავის ქვას გულზედა. ამას ამბობდა ჯოყოლა, თან აბჯარს ისხამს ტანზედა — წელზე შიბა, ფრანგული თოფი გადიღო მხარზედა; ქისტს არ მაღის ჯიშოლა მუხარადის ღვამ თაზედა. მარტოკა მიღის ცალს მხარეს თავ დაღებულ ცლაზედა,

მტრის დასახელებად სხვანიცა შამოფინენ მთაზედა.

XII

ჩამოღის ხეცსურთა ჯარი დროში მოქონდა წინასა, მიმართეს სასაფლავსა, მდუმარებს ქისტთა ბინასა; მოძებნონ თავისი მკვდარი, მოკრიბონ გმირის ძვალები. ზვიდაურის მტანჯველთა ძირში მოსთხარონ თვალები. დაუხვდით ქისტის ჯარიცა, ხეც-ხევის პირას მალული შამოფროლეს თოფები, მავტარი შემოსალტული; გახსარ უთომბენ ხეცსურთა ბიჭები ამოსარტული. ორგე მხრიდამ თოფებსა ზედ დაკიონით ახერხან, ორსავე საქმე აწუხებს, ორნივე მდგრად იბრძვიან. ბლომად დალია ტყვიამ სისხლი, — მოძოვა ქუჩია, შინც არ გატყდენ ქისტები, გახანან ვით ცხებ-ბურჯია. ბაბურაულმა ხეცსურთა ხმალ-და-ხმალ ჩასვლა უჩრჩია. მივიდა საქმე ხმალზედა, ფარმა გზა მისცა საკეთი, სამევირა აქეთ ხეცსურთა

ძვირი განძი და ალფი. ფარო, ნუ ჰმეტყვნო გორდასა, შენა ხარ მაგის ჯალფი; თავეც მობინალით ხეცსურთა წინ კლდე დახვდით წარფი. კლდედამ გაღებუთა უცრად ქისტე ხმალ მოღერბითა, აკვირებს ქისტის ლაშქარსა მტრის ჯარის მოგვრებითა. ზოგს მოუტყუებთ ეგონა, ამბობდნენ მოჩვენებითა: „აგ ვინ უხვდებთ ხეცსურთა ჩენი მხარე, ვინ არი? ის უნდა ჯოყოლა იყოს, სწორედ, ნამდიდარი ის არი.“ სიქვა ერთმა, სხვანიც დასთანხმდენ, გოაცებულნი უტყვენ. როგორ არ უთხარს გროვასა თუმცა ხმალ-ბაჯრებს უღერენ. მოკლეს კიდევთა, იქცევა მკერდს ხანჯრის წვერით უწერენ. ცხელა მისაზრად აფვიღო, წინად ხმალ მკერდულ აფვიღო, სოფლისა გაღრა ინდომა, ჩვენც ტლახში ვაგვირა. მარტოკა მტრის ჯარს დაუხვდა სწორედ დალიათი დაგვირა! ხეცსურთა ჯოყოლა გასწირეს მკვდარი, კლდის თაფსა, კვებუხე. თითონ დაესხნენ ქისტებსა

*) იხ. «ივერიკა», № 149.

ახალი ამბავი

* ტფილისის პოლიციის ტერიტორია თანამდებობის აღმასრულებელი საკუთრის უცხადეს ყველა პოლიციის მოქალაქის იმის გამო, რომ არიანად ვერ ასრულებენ ქალაქის მცხოვრებთა სანიტარულ წესებსა; თუ კვლავც ეგებო აუსრულებლობა შეეწინააღმდეგებენ, გუბერნიის მთავრობას მოეხსენებო.

* გუშინ მოხსენებული გეგმად, რომ ქალაქის მოურავის თანამდებობის აღმასრულებელმა სიხოვამ ბნ გუბერნატორს წინა დაგეგმულ სემტურ-მხარამდ გადავლით ქალაქის მოურავისა და სხვა მოხელეთა არჩევანებით. ბნ გუბერნატორს თვით ვერ გაღვწევითა ეს თხოვნა და შინაგან საქმეთა მინისტრს უგზავნის მოხსენებას.

* გუშინ წინ, 16 ივლისს, ტფილისის საკრედიტო საზოგადოებაში ვაჭრობა იყო ბნთ შინდროვისა და აქციონის მამულის გასასყიდად, რომელიც ამას წინად საკრედიტო საზოგადოებას დარჩა 105,000 მან. ვალში. ეს მამული 16 ივლისს იყიდა ბნმა მილოვამ 107,000 მანეთად.

* ერთს ხელოსანს ტფილისის ოლქის სასამართლოს პროკურორისათვის ქალაქი მიერთებოდა, სახელონისა ვაჭრობაში მრავალი ბოროტობაქმედება არსებობდა. ამის გამო გამოძიება სწარმოებეს.

* წერია-კითხვის გამავრცელებელმა საზოგადოებამ მიიღო ბნ-ბალიეთისთვის 15 მ. რუსთველის ძეგლის ასაგებად და 14 მ. 69 კპ. ბარათაშვილის ფონდის სასარგებლოდ. რუსთველის ძეგლისა აქამდე იყო 36 მან. შესდგა 51 მან. ბარათაშვილისათვის იყო 328 მან. 40 კ. შესდგა 343 მან. 90 კ.

* თანხმად საბაჟო კანონის მე-2

მუხლის მე-4 შენიშვნისა, წიგნი IV, 1889 წ. დამატებით, ფინანსთა მინისტრის მიერ გამოცხადებული 1 ივლისიდან 1 ოქტომბრამდე, რა ფასად მიიღებენ საბაჟო ვერცხლისა, ქალიღლისა და სპონდის ფულს, ოქროს მაგიერ: ა, ვერცხლის მანეთი მიიღება 60 კაპეია ოქროთი. და ბ, ქალიღლისა და დასახურადებულად გამოცემული ვერცხლისა და სპონდის ფული მიიღება 60 კაპ. ოქროთი.

* ქალაქში სიცივე პაპანაძემა, და მცხოვრებნი მტკვარში პაპანაძესაც მოკლულენი არიან, რადგანაც ეს მდინარე აქამდე სულ ამდგურელი მოიღის. გელა იმედია, რომ წყალი დაიწმინდებინ და ამის გამო პოლიციამ გამოიკვლია ის ადგილები, სადაც პაპანაძე საშიში არ არის. ეს გამოკვლევა მინდობილი ჰქონდა ბნ ე. ი. დლონოვს, რომელმაც თერთმეტი ადგილი აღნიშნა, სადაც გელა ფერადი ბაირაღები ამართული და ფუტურზედ წარწერა აქეს: „ეუშიშარი ადგილი სახანოც“.

1, მტკვრის მარჯვენა ნაპირზე პატარა ტროში, ვერაზედ, საარტილეგო რიო კახარების ქვემოთ. ეს ადგილი მხოლოდ ჯარის კაცთათვის არის დანიშნული.

2, მარცხენა ნაპირს, მუშეთიდის ზემოდ, საიდგანაც მალაქებში წყალს უზიებდებოდნენ.

3, იმავე ნაპირს, საცა ქალაქის წავი დაღის თოჯ-გამაშულზედ.

4, მარჯვენა ნაპირს, ვერის ხიდიდან 20 სანთამდე.

5, მარცხენა ნაპირს, სადაც ბნ კალდურის სახანაო ჰქონდა, ცოტა ჰქვლიდა.

6, მარჯვენა ნაპირს, საზაფხულო თეატრის ვასწროვ, სადაც ბნ ვართანოვის სახანაო იყო.

7, მარჯვენა ნაპირს, ბნ პაპკოვის წესქეღობა, პატარა ტროში.

8, მარცხენა ნაპირს, ბნ ვოლოკინოვილის წიგნილის პირდაპირ, მე-VIII საპოლიციო განყოფილებაში.

9, მარჯვენა ნაპირს, ბნ ჩითაზოვის ფაბრიკის ახლო, მეიდის ქვე-

მოლ და ხოლციანთა სიდგურთან. 10, მარჯვენა ნაპირს, ორთაქალაქში, ბნ ადელხანოვის ქარხნის ახლო, პატარა ტროში.

და 11, მარცხენა ნაპირს, ნავთილეში, წყალზედ ჩასასვლელთან, მეორედ და მესამე წყალის ამყავ ჩარბებ შუა.

* ოსმალეთის გავთ „საბა“ში, რომლის რედაქტორადც სომეხია, დაბეჭდილია შემდეგი ცნობები შესებდ იმისა, რამდენი სომეხი სულ ოსმალეთში: ვილინიქ მამურეტა-აზში—73,178 კაცი. ბიტილისში—101,358, ტრაპიზონში—91,780, კომამი—98,113, საზოგადოდ-კომის ოსმალეთში სომეხი ყოფილა სულ 997,369 კაცი.

* ჩვენ მივიღეთ ახალი ქართული წიგნი: „თხულებანი თეოფ. ხუციკიანისა“, დაბეჭდილი ახალ სენაკსკ. თავართქილამის სტამბაში. ამ წიგნში მოთავსებულია პატარა პატარა მოთხრობანი, საბიბლიოგრაფიო და საბიოგრაფიო წიგნები ავტორისა, დაწერილი 1881—1891 წლებში. ფასი წიგნისა 20 კაპ.

* დღეშეთის მაზრაში რაღაც საქონლის ქირი გაჩენილა. ამის გამოაკვლევად საგუბერნიო მთავრობას გაუგავანია ექვმი ა. გ. მეღუქმოვი.

* ქალაქს წყალი აკლია. მიიღის წყალი სასმელადაც არა ჰქონდის, თორემ ქუჩების მორწყვის ეილა სიხვის ირწყვის მოლოდ იროოდ უმოთარესი ქუჩა და ისიც ძალიან წყლებდა. სხვა ქუჩებს ხომ მორწყვა არაობდეს ახლ რისკებითა დე ვერც მალე ეღირსებათ. ეს კიდევ არაფერი. ქალაქი სასვეა მტკითა. ჰვიანი ქუჩებს, მაგრამ ვი იმ დავას. დავილ ქუჩაზედ კაცს დიდხანს არ გვექვება. მოჰყვებიან დღის ცხრათ საათიდან და საღამომდე ამტკვრებენ ჯერ დაბეჭდილ მუშებზე და მერე ნაფის გამზიდველნი. კარგი კიდევ, თუ ქარი არ ამოვარდა და მოგროვილი მტკერნაგავი გამგელდ-გამომგელს თავ-

ბირში არ აყარა. ნუ-თუ, მართლა, სრულიად მოუხერხებელია დილით ადრე დაიგოს ქუჩები, როცა გამგელდ-გამომგელი ცოტაა.

* ტფილისის ოლქის ფოსტატელეგავის უფროსის თანამდებობის აღმასრულებლობა, ბნ მ. კ. ბოგუცკის დამრუნებამდე, მიენდო ტფილისის ფოსტატელეგავის კანტონის უფროსს ნ. ე. კოვალსკის.

* 10 ივლისს ქალაქის პოლიციის მე-8 ნაწილის ბაქაულს ბნ კახანოვსკის დატყობა ორი ფურგანი ხიზილილა, დაახლოვებით 234 ფუთად, ნუხიდან ტფილისის კონტრანდელით გამოგზავნილი. ეს ხიზილილა უნდა მიეტანათ ბნ ზუბლაშვილის ქარვასლაში. ამას გარდა იმავე ბოქალულში 14 ივლისს იზოვა ბნ ზუბლაშვილის ქარვასლაში ამ ნაირივე ხიზილილა და თვეზი. პირველი 133 ფუთი და 21 გირგანკ, ხოლო მეორე—91 ფ. 12 გრკ.

* გზ. „Новое Время“ ამბობს, რომ საგრო განათლების სამინისტრომ დააარსა ცალკე კომისია, რომელსაც მინდობილი აქვს შესცვალოს კერძო სასწავლებელთათვის დადგენილი წესნი. სამინისტროს განუზრახავს, რე-საქობა კერძო სასწავლებელთ მეტი თავისუფლება მიენიჭოს, მხოლოდ იმ პირობით-თი, რომ სამინისტროს თვალ-ყური ექვიროსო. თუ ეს პირობა იქნება დაცული, კერძო სასწავლებლებს იგივე უფლებანი ენობებათ, რაც მის მზგავს მთავრობის სასწავლებლებსაო.

* გზ. „P. Вѣд.“-ი ამბობს, რომ იმ ფულით, რომელიც განსვენებულ არმიანტმა ნ. ო. ენიშამ უანდრძას ზარებს ინსტიტუტს მოსკოვში, და-არსდა „საეტნოგრაფიო ფონდი“ სოცეზი შესახების საეტნოგრაფიო წერილების დასაბეჭდად. პირველი დაბეჭდება ნაწერები თვით ემიონსო. ამ დღეებში დაიბეჭდა პირველი წიგნი მის ნაწერებისა. შოგ მოთავსებულია ახლად ნათარგმნი ემი-

ნის-მიერ „სომხეთის ისტორია“, მოსე ქორენელისა.

* კავკასიის რკინის გზის გამგეობა ამ თვის გასულს შეუდგა სტავროპოლ-კავკასიის შტოს გაყენას (გზ. H. Br).

* იგივე გაზეთი სწერს, რომ 1893-94 სასწავლო წლიდან ზოგიერთ დედათა გიმნაზიაში შემოღებულ იქნება გიმნასტიკაო.

* ივლისის 15 მეოთხე ნაწილის პოლიციის მოხელემ მეტელს ელისბარ გვაგაძეს უპირა ყლბი სა-მანათიანი. მეტელ ამ სა-მანათიანს ახურადებდა ხილის გამოყვად რაგამ-ოლდისათ.

* ანუე დღეს ალი ასკერ-ოღლიმ პოლიციის პირველს ნაწილში გამოაცხადა, 5 ივლისს საწყობიდან ფულის ქისა მომპარეს, რომელშიც 1250 მან. იყო და აგრეთვე გირანთობის ფურცლები და სხვა და სხვა ბარათებით. ეჭვი გამოაცხადა მამად ჰასან ალა-ოღლზე, რომელიც უკვე შეიპყრეს.

* 15 ამ თვისს სერგის ქუჩაზე, მირაზოვის სახლში მოსკოვ მაღაზიის პატრონმა მელოქ ანანაოვმა პოლიციის გამოაცხადა, რომ ჩემთან მიმავლემ ახალ-ქალაქის მცხოვრებელმა სენაკი ეგვიანტმა 5 ივლისს სახლის ფანჯარა გასტყვა და 25 მან. ღირებული სერაფიკი მამარათ-დნაყარგი იზოვნა პოლიციამ მედღეუ სანდრო გურგუჭიან და დანაშაუნიც დაეჭვებ.

* 16 ივლისს ღიღს წყლის სახიღს ქუჩაზედ თ. ანაშიის სახლის აფენიანც მოიპარეს 25 მან. ღირებული ხალიჩა.

* ანუე დღეს „ქუთაისის“ სასტუმროში მცხოვრებმა ვეტერანე დანილომ პოლიციის წინააღმდეგ ორი ქალისა და ორი კაცისა აღმოსაშენებულ ბეჭედ ორი წყვილი ასეთივე საყურე, ვერცხლის ფულის პორტმანი და სხვა, როგორც აღმოჩნდა, ზემოხსენებულ ოქრო-ვერცხლული მიზინათვისა ყოფილა.

* 16 ივლისს ღამის 11/2 საათზედ სოფ. ლოლის მცხოვრებელს ნიკოლოზს ანაშვილს იაგორ ისტამანოვის თევზის მალახის გაქურდა უნდა. მგრამ მალე მიესწრო პოლიციელმა და შეიპყრო.

ჩამოედინენ ფერდაზე. გახდა ხმალო ხანჯარის ტრიალი დაკრული მიდის მეტრამდე. ფარხმალის ჩხე, წყრილი ცას ადიოდა დღერამდე. გაიქცა ქისტის ლაშქარი, კოშკებს მიჰპართეს გრილით, უკან მისდევენ ხეცუნი, თავზე ჩაქმენბის პრიალით. მოკრიბეს სასაფლაოზე ზვიადს ძვლები ტრიალით, ზოგი სად ეგდო, ზოგი სად, ფრინველთ ნაეიჯგენი გრიალით. მოკრიბეს ძვლები ხურჯინში და გამობრუნდნენ შინათვე, ასრულეს გულის წაღილი დანაპირები წინათვე. გამოირეცეს ცხვარ ძროხა, გადმოაოღიეს შინანი. ამოიყარეს მტრის ჯაგრი სადარდო რაღა არია?! უცხოეთს მინც არ დაპრიათ, შინ მოაქვთ თავის მეცდარიო, ფშავ ხეცურეთის იმედ ქვე ციხე, კრინის კარია. მომძენი დიტირებენ თავის მეცდარს თავის წესზედ. მიპარებენ სამარეს მამა-პაპათა გვერდზედ: ძვირად ღირს დანდინარი თავისის ცრემლი მეტრდზედა!

XIII
— უცხოის კაცისა მოხარევე, ხეცსურთ მოვიღეს ქვარია. წაღი, იტირე, ილაზვე; სამარეს მიპარია, თავის დაპყრანტლებს ყორანი წვერ-ულვაშს უტრის ქარია. — შენს მეტრსა ისეთი ყოფნა, რო ჩემი ყოფნა მწრისა, აღარე მოვლის ახლოსა, არეინ მიქრია მხარია. იქვე დავმარებ კდლის თავზე; სალდაიეც გაუთხარია; სუველამ ზურგი მაქცია ყველაყ ვანზე მდგარია. სასაფლაოე კი შემეგრეს, რო დამეგრება სტედარი; ჯოყოლამ გვილოლატაო, მაგის ადგლიე ევ არიო, — საცა მარტოეკი ომობდა ჩენთვისა ჩიქმის მცხებარი, თემის პირისა გამტეხი, ორგული, დაუღვარია. ცეცხლი მწვევს, ძმია, ცეცხლი მწვევს უსლო, მოუღებარო გულს მიკლავს, გინებას მირევეს ფეჭრები გაუღებარო ცოლი სტროდა ჯოყოლას, ცრემლს ასხურებდა ხშირად, არევი ყელ-გადადაღებული,

თმა ხშირი, მთვარე პირადა, ეკეტოდად გულ-მეგრდზე ქმარს მარგალიტის ლაღადა. XIV
ღამე ბნელი, დენგმა, დგანდგარებს არე-მარყო. დმერთო, მოჰხვედ ტანჯულითა უშველე, შიიწყალო. კარგი კარგია მინცეკა, — ბნავი შიიყვარეო. ტანჯულითა ლოცვა-მუღარა გულს ვარდად დაიყარეო. თუ არ უშველი, საწყლების სულები მიბიარეო. გეყო მადგენი მუტარო ღორბელი, გადიყარეო! მინდარი მოჰქუბს, მრისხანებს, ზედ ასქეფობდა ლოდებსა, დღესაც ისევე ბოროტობს, არ იცი, რისთვის ჰგოდებსა. არ ეშინიან ტანჯვისა, იმან არ იცის სიკვდილი. ერთი რამ იცის მხოლოდა: ცრემლის ღვრა, მალდა ყვირილი, მუღამ ემს უტინარობა, მარტო ტრილით, ტრილით. ჩარი სკესმ დაღლა ხევეებით ამოიკვირებს მთებთა. ქალი სღავს, მინდარეს დასქეპრს, კლდზე გაშლილის თმებითა,

სხვი მიხიღის ვარსკვლავს მაგონებს, მკეთადად მითრიაოარის ყუბობათა. არ იღებს მხასა... შეპერთალი ჰკირის რომ დასქეპრის მინდარეს, რა სახარადად ხნაურების, როგორ სახარადად მინდარებს. ლაშ-დლორენილი, სასტიკი შავი ხეობა მძვინარებს. თავს ნუ ილაგო, ამა თუ, ერთმა ურჩიოს მინცეკა. დახუტე ქალმა თვლები, მსწრაფლად მორევი ჩიქცეკა. რაღად ეიცოცხლო, რიღასთვის, ამას ჰეფიკობდა ქალია. ქისტებში ჩემი ერთგული კენჭეკეკი არსად არია. ორთავე შეგვკადეთ. — ქისტებმა მათ შამიჩენეს ქმარია. მე უფრო დღიე ცოდვა მაქეს, უცხოისთვის ცრემლი ვდვიარია. XV
იმ კდლის თავს, საცა ჯოყოლა მოკლეს ხეცსურთა ბრძოლაში, ღამ-ღამ ჰხედავენ სურათსა ზეაღისგან ნაფულის გარაში. კდლის თავს წაღებდა ჯოყოლა სასაფლაოსკე იძიებეს: „ზვიადარეო, მამობილო,

რად არ მარევეტ შენს სახეს?!“ სასაფლაოდამ წაშობა აწრდილი ფარ-ხმალიანი, გულზე უწვევა დაკრფეთა მელაგები სამ-კლავიანი. მივა და მისეს-ლმება თავის მამობილს მდუმარედ. იქვე აღაზაც ამოღის სახე მოწყურით, მწუხარედ. ენთება ცეცხლი მათ გვერდით მკრთალად ბუტუტავს მთაზედა იმით ჰმსაინძმლობს ალაზა, ჯიბის ღვებად უწვევს აზბედა. ვეტა-კობისას ამბობენ, ერთ-ერთის დანდინისასა, სტუმრო-მასპინძლის წესზედა ცნობის და და—მამობისას. როცა მათ ჰხედავენ ერთად კაცი, ვერ მდება ცქერითა; მაგრამ განდებდა ჯანდი რამ კურუმად შავის ფერითა, დაფურება სანახავს წერა-მწერების წერითა. ზედ აწვეს ჯდლოსავითა, არ დამიტრევა კვერთა, ვერც შეულოცავს მოლოცვი, არც აინებდა ხელითა... მხოლოდ მდინარის ხმა ისმის, დაღლა მიქანავს ხელითა. და უსწრულს დასქეპრს პირი-მზე მიღერებულის ყელითა.

ვათა-ფაშველა

წილილი ბათუმში

ვიდრე ოსმალოს საქართველო შე-
მოგვიერთდებოდა, ბევრს ქართველს
სტიკოდა გული მისთვის, უნდოდა
მისი ავ-კარის გაგება, მისი 1874—75
და ლიბნის გაზარება. 1874—75
წლებში ტფილისიდან ბევრნი ვაზა-
რებით ოსმალოს საქართველოში
წასვლას და თან ქართულის წიგნე-
ბის წაღებას, რისთვისაც ფულიც-კი
შეკრიბეს, მაგრამ ჩვენ დიდად გვა-
მანებდა ის მაგალითი, რომ 1873
წ. განსვენებული დ. ბაკრაძე 12
დღით დაჭერილი იქნა ბათუმის ფა-
შისაგან. ვიდრე ფაშის სტამბოლად
ბრახანზე არ მოუვლიდა, მინამდე
და ბაკრაძე აჯარაში არ გაუშვეს; ნება
მისცეს მოგზაურობისა მხოლოდ ქვე-
დაპარის დახედავად. კლარჯეთში,
შავშეთში, გრუშეთში, ლიკა-
თში, ართვინში და ბევრ გან კიდევ
სხვაგან არ მისცემენ ნებას სიარუ-
ლისა და გამოკვლევისა.

გაიდა რამდენიმე ხანი, მოხდა
დიდი ამბავი და ოსმალოს საქართვე-
ლო შემოურთიდა ჩვენს ქვეყანას. ქა-
რთველი შტურმულითა თავიანთი გუ-
ლის წაღება. ქართველებმა მარინა-
თვე ყურადღება მიუქციეს თავიანთ
ძმებში მდგომარობას. ქართვე-
ლებმა ფულის მოგროვება დაიწყეს
და ბარე 3000 მანეთად მოაგრო-
ვეს, ეს ფული განსვენებულს სერ-
გეი მესხს ჩააბარეს, რომელიც წაი-
და ქართველი მამადიანებში და ფუ-
ლი დაიარაგა ისე, როგორც უფრო
საქირად დაინახა. ქართველებში
დიდი გულ-მტკინებობა დაიბადა
ქართველ მამადიანების შესახებ და
სწორედ ამისი ბაღია იყო, რომ
ქართველებში დაიბადა აზრი ბათუმში
სკოლის დაარსებისა. იქ 1880
წელს. ქართული სკოლა გაიხარა.
ბათუმში სკოლის დაარსების ამბავი
მაღე მოიგინა ქართველებში. ქარ-
თელები ამ ამბავს დიდს სიამოვნე-
ბით მიეგებნენ და ვისაც-კი შეეძლო
დახმარება, არაფერი დიშურა და
თავის წილით სიამოვნებით გამო-
იღო და შესწრაზა მხოლოდ მისთვის,
რომ ბათუმში, ჩვენს მოძვე მამადი-
ანთ შორის სკოლა გახსნილიყო. ეს
ნაბერკა აფიცრულიდა. პირველ
წლებში სკოლის საქმეს მამადიანები
დიდს პატივისცემით ეგებებოდნენ
და, რაც ხანი გადიოდა, მით ამ ხალხს
პატივისცემა სკოლის მიმართ უფ-
რო მატულობდა. მამადიანთ შეილე-
ბის რიცხვიც მრავლდებოდა. მაღე
იმათ ყმაწვილების რიცხვმა საე-
რძნობადა იმატა. ყმაწვილებმაც
ჩინებულად დაიწყეს სწავლა. ჩვენდა
საბედნიეროდ მაშინ ამ სასწავლებ-
ლის ისეთი მასწავლებელიც შეხდა,
რომელიც დიდი გულ-შემატყობარი
იყო ჩვენის ერის წარმატებისა. ქარ-
თველ მამადიანების სიყვარულის
ხომ არაფერსა ჰზოგავდა. ის ქარ-
თველ მამადიანებთან ხშირად დაიარ-
გებდა. მამადიანებიც მიდიოდნენ
მასთან. მასწავლებლის ოჯახში დაი-
არგებოდნენ ქართველი მამადიანთა
კო-
ლები და ქალები. უნდა ითქვას,
რომ მამადიანებში დიდს პატივის-
ცემის ნიშანი, რომ მამადიანი ქა-
რთველთა ქალები და კოლები ქრის-
ტიან ქართველთა ოჯახებში დაიარ-
გებდნენ. ერთ დროს ისე იყო საქმე მომარ-
თული, რომ ბათუმის ქართველთა
სკოლის მასწავლებლის ოჯახი ქარ-
ველს მამადიანს თავის ოჯახთან მი

ანდა და ამ გარემოებს დღესაც
იგონებენ მამადიანები. სკოლისაც
დიდს თანაგრძობით ეცილებოდნენ,
შეიღებოდა სიამოვნებით მოპყვანდნენ
სკოლაში ხასწავლებელად. ამ სკო-
ლაში პირველ წლებში ისე მოხა-
დებოდა მუშევრის გამოდიოდნენ ხო-
ლომე, რომელიც მის მოწოდებით თა-
ვისუფლად მიდიოდნენ ოსმალეთში
და ტრაპიზონის სამხედრო სკოლაში
შედიოდნენ სწავლის განსაგრძობა-
ლად. თვით მე, ამ წერილის დაწერე-
ბა, ვნახე ტრაპიზონის სამხედრო
სკოლის მოსწავლეთა, რომლებიც
პირველ დაწვებით სწავლა ბათუმის
ქართველთა წერა-კითხვის გამავრცე-
ლებელის საზოგადოების სკოლაში
მიუღიათ. ესენი დღეს ამ სკოლის
დიდს პატივისცემით იხსენიებენ.
ამ სკოლიდან გატარების მოწოდებით
ჩვენ თავისუფლად შევიდით ტრაპი-
ზონის ოსმალთა სამხედრო სკოლაში
და საქართველოდან თან წაღებული
„დღესი“ და „უწყების კარი“
დასწავლა გვაქვს იქ შენახული და
ხშირად ვკითხულობთ ხოლმე.

სწორედ უმაღლეს სიამოვნებას
გრძობს კაცი, როცა ოსმალეთში
მოწვეულ ქართველ მამადიანთ წა-
ხაგს, რომელიც თავიანთ თავს ქა-
რთველებთან აღიარებენ და რომელ-
თაც საქართველოსთვის გული შეს-
ტკიავთ. ორი ყმაწვილი ჩვენის სკო-
ლიდან ტრაპიზონის სკოლაში ყოფი-
ლა მოსწავლენი. იქ სწავლის დამა-
ვრების შემდეგ ოსმალთა მთავრობის
გერმანიაში გაუგზავნიათ სამხედრო
სკოლაში სასწავლებლად. იქ სამხე-
დრო სწავლა ჩინებულად დაუშობა
რებისათ. ფრანგული ენა კარგად
შე-
უსწავლიათ და თავიანთ სამშობლო
ქვეყნის შესახებ ითქმის ყველა
ფრანგული წიგნი შეუძენიათ.
მაგალითად, ბროსეს მიერ წაიარ-
გნნი „ქართლის ცხოვრება“ და ვა-
ხუშტის „გეოგრაფია“ ამით ყოველ-
თვის თან დაეკუსთ და კითხულობენ.
1890 წ. ეს ყმაწვილი კაცი გან-
ზრახ გრიგოლ გუგუშვილთან მივიდნენ,
სიამოვნებით ინახულეს და დაავალეს
ქართულს ენაზე „ქართლის ცხოვრე-
ბის“ და ვახუშტის გეოგრაფიის შო-
გინ. ეს წიგნი ჩვენს ენაზე გვიდა
წავიკითხეთ. პირდაპირა სთქვეს:
ჩვენ ქართველები ვართ, ოსმალო
საქართველო დიდა, ჩვენ ჩვენის
ისტორიის გაგება გვინდა, მაგრამ,
საუბედროდ, ოსმალთა ამის შესახებ
არაფერი უწყობიათ. ჩვენი ხალხი,
რაც უნდა ფინტიკოსი იყოს და მო-
ძალე ქართველი, ბოლოს, განათ-
ლების მრავლობითა, რაკი თავის ქვე-
ყნის ისტორიის გიცნობს და თავის
შეამომავლობას, უეცკვლად მოყე-
რე გახდა საქართველოსი და ქარ-
თველთა. ამას დიდი ღარი და ხაზი
არ უნდა. გერმანიაში ჩვენ ერთ
დროს ქართულ ენაზე მოსაუბრე მო-
სწავლენი ვნახეთ და ამის გამო დე-
დატყუებში მოვიდით. ერთს რეს-
ტორანში ვიყავით, ვეღარ მოვითმი-
ნეთ, სამქაროდ მივიდით მათთან და
უთხარათ:
— თქვენი ქარიშხი, თქვენი, რომ
ძლივს ქართველები ვნახეთ; ქართულს
ენაზე მოლაპარაკებნით. იგიანი საქა-
რთველოსი მოხმები აღმოჩნდნენ, მაგრამ
ჩვენ მინც დიდად გვესიამოვნა მათი
ნახვა, მხოლოდ იმით, რომ
ერთმანეთში ხშირად დალაპარაკებდნენ
ქართულს ენაზე. იმათ ბევრი რომ
გვიანებს ქართველების შესახებ,

ბევრი კარგი და ბევრი ცუდი, მა-
გრამ ჩვენ მინც უსიამოვნო ამბავს
ყურადღებას არ ვაძეგვით და კარგ-
კა სიამოვნებით ვიხსენებდით. ჩვენთვის
ისიც კმარა, რომ ეს ყმაწვილი
კაცი გერმანიაში ქართულს ენაზე
სწავლა ემზადნენ ჩვენთან. რამდენ-
ჯერ ვინატრეთ ნამდვილ ქართველ-
თა ნახვა უცხოეთში.

ხ. ჯ.

წარკვევი

გაზეთ „Рус. Бѣд.“-ში დაბეჭ-
დილია წერილი შრომეურობის
ინტელის ჩივილის გამოცემის შე-
სახებ. შრომეურობის აზრით, ეს
გამოყენა ბევრთა ჩამოყვარებას
უწინადად მსოფლიო გამოყენებს,
მაგალითად 1889 წლის შრომის
გამოყენებს მაგრამ სამაგიეროდ
ჩივილის გამოყენებს, დიდი მნიშ-
ვნელობა აქვს ყველასთვის, გან-
საკუთრებით, რასაგვირველის, თვით
შეერთებულ შტატებისთვის და
შემდეგ უცხოეთისთვისაც, ვინც-
კი ეს გამოყენა ინახულდა და მოი-
სურება ისწავლოს რამ ამ გამოყე-
ნაზე. თამადა ითქმის, რომ ცის
ქვეშ ისეთი საგანი არ მოიპოვება,
რომლის შესახებაც უნდა ითქვას
არ იყოს ამ გამოყენაზე. ბიძგი, თუ
გნებთ ხელმოგზავნა ან თუ გნებთ
გამოყენა აფარე სამეურნეო საში-
ნისტროსი. გარდა ამისა, გამოყე-
ნაზე შეგვხვდება ყოველ გვარი
წარმოებთ: უსინათლოთა მიერ
გაყვარებული, ან კიდევ ყმაწვილ-
ების მიერ გაყვარებული საგნები, თი-
თქმის მთელ ქვეყნის ყველა გუ-
მიხდება მოტანილი.

ჩივილის გამოყენა სწორედ რომ
უმაღლესი მუშეობა, სადაც გამო-
ყენილია შეუერთების ყოველ გვა-
რი წარმოებთ. სწორედ უნდა
სთქვა ვაგება, არც ერთი ნაცია ისე
სინდისიერად და გულ-მოადრინედ
არ ეკიდება გამოყენის გამოხრავს,
როგორც ამერიკელები.

მე დახსნი რაგვიდა 1890 წელს
ზარდას განმეხმევე, სწორე შრო-
მეურობის განხრავს, დიდად უნდა
დაე-
ხას ვაგებდა გამოყენის და გამოყე-
ნის და მოსულს ხალხსაც, მაგრამ
სწორედ ვიქცეა, მაყურებელთა შორის,
რასაგვირველად, სწავლადის ტესის გარ-
და, უნდაც ცნობას მოყურებლის
შეკა არა შემსწავლია, რა, სულ სხვა
ენასე ნაკვარს გამოყენაზე. სხარდა
გვხვდა ხალხი, ვაგ სხელში უბის წა-
გნა უწყობდა, და რასაცაც ნახეს
საყურადღებოს, ამ რაგნში უნდა მას.
წეროს, ან არა და დასტოვას საგ-
ნა, რომელიც ძლიერ მოქმედებს. ს-
წორად რომელიც სავნა აქუსნით
თქვეს თანამეხმევეს, მაგალითად
რუსს, ამ წამსეკ ამერიკელები შემ-
ოკეგვანს და ვაგსეკ, ვაგეკ; ჩვენც
ვაგეკსეკ სავნა ანგეკსეკს ენა-
სეკ.

რუსეთი

„სასტორიო მოამბეში“ მოყვანი-
ლი სტატისტიკური ცნობანი, თუ რამ-
დენი წიგნი დაიბეჭდა წარსულს წელს

მთელ რუსეთის იმპერიაში. ფინლი-
ანდის გარდა, მთელს იმპერიაში წარ-
სულ წელს დაბეჭდილია 9,588 სხვა-
და-სხვა სათაურისა და შინაარ-
სის თხზულებანი, სულ საერთოდ
30,639,530 ცალი. ამიში რუ-
სეთის ენაზე 7,188 თხზულება,
24,519,433 ცალი; სხვა ენებზე
2,400 თხზულება 5, 819,597 ცა-
ლი. 1892 წელს 535 თხზულება
1,901,828 ცალი მეტი დაბეჭდი-
ლა რუსულს ენაზე; ვიდრე 1891
წ. უცხო ენების მწერლობა-კი
იყო 368,257 ცალის წიგნი. ამით
ში მომეტებული ნაწილი ბელეტრი-
სტული, სამედიცინო და სასული-
ერო, მცირედი-კი კრებულები, ფი-
ლოლოგიური თხზ., პოლიტიკურ ეკო-
ნომიკურ და სხვ. მთელს რუსეთში
1418 სტამბა. ამ 720 სტამბ. შიარ-
გება და სხვა საზოგადო დაწესებულე-
ბათ ეკუთვნის 110; დაწარინე 610
კი კერძო კაცებს. ამ 610 სტამბ.
220 რუსულს ეკუთვნის, 143 გერმა-
ნულს, 116 გერმანულს და 131
პოლშულს, 91 ქართველებს და
სომხებსა.

ამ წიგნებსა შებედავა 1892 წელს
პეტერბურგში 149 სტამბა, მოსკო-
ვიში—75, ვარშავაში—72, ოდესაში—
30, ტფილისში—22, კიევიში—19,
რიგაში—17, რეველში—15, ვი-
ნაში—15, ხარკოვიში—14, ყაზანში
—11, დეკაბრეში—7. საზოგადო
არსებლად პეტერბურგში დაბეჭ-
დილია 12,520,302 ცალი, მოსკო-
ვიში—9,702,183 ცალი. თათბნეტ
ქელაქში 458 სტამბა დაბეჭედა სულ
1892 წელს 30,650,742 ცალი წი-
გნი.

უცხოეთი

ახსტრი-3068 რია. მლოდო-ჩებების
დასში კტკა არ იყოს უთანხმოება
ჩამოვარდა. რეალისტების მეთაური
პროფესორი მანარკი ბარლას სდებს
გრერსა, ჩების საქმეს ულატობა.
სების გლხთა დასის გაზეთი ამბობს,
ჩვენ უარს ვამბობთ გრერის და-
სის მეაზრობაზედა. ჩების მი-
წის მწარმოებელი ამბობენ, მოგე-
ბებულა ამოდენი ტყუილ-უბარო
ლაპარაკი მლოდო-ჩებთა მეთაურის
გრერისა, რომელიც ჩვენგან მო-
ჩილებს ითხოვს, მაგრამ აქამდე გერ-
ერთს ნაბიჯზედაც-კი წინ ვერ წა-
სიო ჩვენი საქმეო. გაზეთ „სასოფ-
ლო ფურცელი“ ბარლას სდებს მლო-
დო-ჩებებს, ძლიერ ცუდად მოიქცეით,
რომ სტარო-ჩებებს და თვად-ანზე-
ურობას გადაუღებთ; მათი დამბარე-
ბა ძლიერ გამოგვედგებოდაო.

ბოლზარია. ოფიციალურ გაზეთ
„ბოლზარის“ სიტყვით, სტამბოლო-
ბის ბრძანებით ამერიკიდან ცენტრ-
ბა არ განსრავს იმ დებეშებს, რომელ-
ბიც ბოლზარიდან ეგზავნებთ უც-
ხოეთის გაზეთებს.

ამბიჩა. 1892—1893 წელს ამე-
რიკის შერთებულ შტატების სა-
ხელმწიფო შემოსავალი ყოფილა
387,747,000 გირანქა სტერლინგი,
განსავლი-კი 392,157,000 გ. ს. მა-
შასადაც, შტატების დეფიციტ და-
სის სულ 4,700,100 გ. ს. ეს დე-
ფიციტ მართალია დიდი არ არის,
მაგრამ ამერიკელები მინც უსაფუ-

რანა. მით უმეტეს იმით, რომ
1890 წელს სახელმწიფო შემოსავა-
ლი შტატების მეტი იყო განსავლი-
ულ 100,000,000 გ. სტერლინგი.
ამის გამო ამერიკის გაზეთები ამბო-
ბენ, რომ სახელმწიფო ბევრს ფულ-
სა ხარავს პენსილებს. 1892—
1893 წელს ამ საგანზე სახელმწი-
ფოს დახარავს 159 1/2 მილიონი
დოლარი, მაშინ როდესაც 1885
წელს ამავე საგანზე დახარავდა
56 მილიონი. საყურადღებოა აგრედ-
ევე, რომ ზემოხსენებულ წელს სამ-
ხედრო საქმებზე ამერიკის დიდიძე-
ბული დახარავს, სულ 80 მილი-
ონ დოლარამდე.

ნვლნი. ბრიტანიის ქვის ნახში-
რის მწარმოებელთა ამას წინაღ
გა-
მოაცხადეს, რომ 28 ივლისიდან ეფე-
ლი მდინების მეშვეს სამუშაო დას-
დაუკლებენ 26 1/2 მინც. ამ გვარად
250,000 მეშის დაკლებდა გზამე-
რები. მუშეობა თავის შხრე გამოა-
ხადეს, ვაგეულები და მუშაობას
აღვეთათ, თუ მართლა დაგვკლებს
გზამეგირი.

წერილი ამბავი

გაზეთებში მოყვანილს ცნობანი, თუ
როგორი გასავალი აქვს ზოლას რმა-
ნებს: „რუგონის“ დაბეჭდვს 26
საისი ცალი; „დღესი“—36 საისი ცა-
ლი; „მარათის სტამბა“—33 საისი;
„პლასისას დახმობა“—25 საისი;
„ამბატ მურეს დახმობა“—44 საისი;
„მთა ადამტყულება ექვს რუგონი“—26
საისი; „ნახს“—16 საისი; „მო-ბაჟელა“
—82 საისი; „დღესი“ ბენიურება“—
62 საისი; „სასარულე სადგომისას“—
48 საისი; „რუგონისას“—88 საისი;
„დღესი-მეფა“—100 საისი; „გაბა-ნა-
დამი“—88 საისი; „ფული“—83
საისი; „განადგურება“—176 საისი
ცალი. ზოდად ვერ ისე ცნობადა არ
ეთუ, როდესაც წაქსებს გამომეგებლს
შანსაბეტ, შამინა რა ზოლას ნიჭი,
სელ წარედა ჩამოარევა ეხელ ზოლას,
წაღებულა ორი ხელთ-წაწერი მომეცა
და თთუმა 500 ფრანკს მოგვემო.
ამ ხარამისამებრ შანსაბეტ გამოსეკა
„ამბავის“ სტამბა, „პლასისას და-
ხმობა“, „ამბატ მურეს დახმობა“.
ზოლას თხზულებას სელ-სატყუებლად
განდა და ზოდად ნახობდა, აკათი ხარ-
ბის ქალაქად რისთვის მივეყე შანსა-
ბეტისა, ეხელ ზოდად ტომზედ 70 სან-
ტამს იღებს. უკვლად ტომი მისას
თხზულებას ქალაქს 3 ფრანკს და 50
სანტამს (სანტამი 1/100 ფრანკია). ასე
რომ ზოლას რომელიც რამისი 100000
ღდა რომ გამოსეკენ, ერგება 70,000
ფრანკი.

— ამ დღეებში ბრუსელის სასამარ-
თლოში გაიმართა სასტრუქსო საქმე.
ბ.ნ. ბ. დადებ შედეგებულს და წარ-
სინებულს გრება სიმორადსაგან ით-
ქმის ჭეჭეულ შეშობას, რამდენჯერმე
ქსობად რეკლავიერა გზავს მამავლს
უფროდ ღარმა-მეშის და მიმეკლ დასტარს.
მეშს გარეგ სასი აჯალყოფილს და სა-
კვითა სრულიად განთავსებულია. სა-
მუდამოდ დაჭრება ვან-მრთავობას. ამას
გამო უნდავს ბ.ნ. ბ.ს. ს. ს. ს. ს. ს.
ამთხოვა გადახედეგებინათ—საითვის
25,000 ფრანკი. ამისთანავე წარდგინა
ეჭებუას მოწოდება. ბ.ნ. ბ. არ იყარს ეს
განსავლს და სეამდეს უსაფუძვლად
სცნო სახარეო, რადგანც ბ.ნ. ბ. სან-

თორავასგან ატყეველმა ჩაიანს ეს საქმე, რაცამოც დანსავე არ ანოსო. მომპავერა არ დასთანხმდა სემისი. გარდაქმნა იქნა ამ მოსაწრებით, რომ ბ...ის სულით ავადყოფილება შედგები ლათობასისა და რადანაც ლათობის დროს კარე სრულ-ქვეყნად არის, მასსადამე, შეგნებულად იქნება და მასუ- ხის-მეკუბლედი უნდა იყოს, თუ რამე ჩაიანის სამთვარელოა. ეს ფრად ს- ვურადლებო საქმე ამ ცრუტა ხანსა გაი- რჩება კავდე პრეჟულის სსამართლოში.

წმინდი რამდენიმის მიმართ

უმორჩალებსთ გთხოვდ ადგილა მის- ცეთ თქმის წატყეველ გარეთში სემ- განს გამოცხადებას ანუარაში.

29 თაბათის 1893 წელს თეფლისს საქალაქო სასწავლებლის დარბ შეიკრ- დების დამსმარებელმა სასოვადოკამი გ- მართა სტეგობა სავამო სურათობით, ს- ადამეც შემოკვდა 184 მან. 54 კამ. აქედამ დანარჯე მასკეზე, მუსიკის და- ქორეპეზუნად, განსაჯუნად და სხვა 64 მან. 14 კამ. სინდ შემოსავლი დარბა 120 მან. და 50 კამ.

სასამართლო კავად მამსინა გამოკუ- ცხადო გუდაიდა მდღეა უკვდა ამით, რომელდაც მონსაჯუნაბა. მიადე, რა- გორც სავამოს გამოართვა, ასე სურ- თებაში.

თავმჯდომარე სასოვადოებისა გვატყეველ აბელაივისა

1893 წელს.
14 მკათაოვის
ქ. თეფლი.

ეტერბურგის ბირეა, 16 ივლისი.

მედი- ცალი	მედი- ცალი	მედი- ცალი	მედი- ცალი
მან. ა.	მან. ა.	მან. ა.	მან. ა.
ხელოვნათიანი ოქრო	7.888	7.889	—
ქაბაქისი ყუბონი	152 3/4	153 3/4	—
მანქონი გერმანის	—	—	—
უნი	—	—	—
5% პორულის შინა- განის სესხის შიშვები	241 1/4	—	—
მორი	225 1/4	—	—
4% მესამე სესხისა	—	—	—
საქმეწილითა და- ბ- ნაყოფის მანის მონ- გებ. ფურცელი	194 1/4	—	—
ტყევისა და ფურცელნი	—	—	—
ტყევისა და ხანისა:	—	—	—
5%	—	—	—
ქეფლისა ხანისა 6%	—	—	—
5%	—	—	—
5% ობლოვ. ტყე- ლისის ქალაქის საკრ- დტო სასოვადოებისა	—	—	—

„ნიპრის“ ფოსტა

ზ-ს. ბ. თ. ს-ს, ზოგჯერ სურენარე გამოილი სკოლა სრქაქრება ქებულსა. „არქა- რებთა სოფელ არვის მთუქამა“.

ბამოსალეში ცნობანი

ჩინის ზის ნაშრომლა

ტფილისიდან ბათუმს მიღის საფოსტო მატარებელი 9 ს. 30 წ. დღე.
ბათუმიდან ტფილისს მიღის . . . 9 52 წ. საღ.
„ 12 ს. 25 წ. შუად
ტფილისიდან ბაქოს მიღის 1 ს. 20 წ. შუად.
ბაქოდან ტფილისს მიღის „ . . . 5 ს. 50 წ. საღ.

ტფილისსა და განჯის შუა.

ტფილისიდან განჯას მიღის . . . 9 ს. 20 წ. საღ.
განჯიდან ტფილისს მიღის „ . . . 7 ს. 30 წ. დღე.
ტფილისიდან ხაშურს მიღის 3 ს. დღე.
ხაშურიდან ტფილისს 8 ს. 10 წ. დღე.
მიმოსვლა ცეცხლის გემებისა შავს ზღვაზედ
ბათუმშიაქმად გზადს:
ხუთ შაბათობით: დღისით 4 საათზე მოკლე გზით, შეიღის ნოვოროსისკესი კრახობით დღის 2 საათზე, შორის გზით, შეიღის ფოსტისა და ყველა ნავთსად- გურში. სამშაბათობით: დღისით საათზე სობებისა და ნოვოროსისკით.

ბათუმში მოადის:

ღამის 12 საათზე სწორე გზით ნოვორო- სისკისა და სობებით.
ოთხ შაბათობით: დღისით სწორე გზით კრახობა და ნოვოროსისკით.
3 სათკეობით: საღამოთა შორის გზით ყველა ნავთსადგურში შეიღის.
ფოთში მოადის:
საფოსტო და სახალხო ბათუმშიდან კვირ, დღისით, ვანთობისა.
პარაკეობით: საფოსტო და სახალ- ხო ოდესიდან დღისით.
სამშაბათობით: დღისით სახალხო და საქონლისა ოდესიდან.
ხუთ შაბათობით: სახალხო და საქონლისა ბათუმშიდან, დღისით.

ფოთიდან გზადს:

პარაკეობით: ნაშუადღეის ორ საათ- თზე საფოსტო და სახალხო ოდესში და ყველა ნავთსადგურში შეიღის, დღის 5 საათზე.
ხუთ შაბათობით: საფოსტო და სა- ხალხო საქმის გათვებით შემდეგ ბათუმში. სახალხო და საქონლისა ბათუმში, სამშა- ბათობით, დღის 10 საათზე.
სახალხო და საქონლისა ხუთ შაბათობით ოდესში და ყველა ნავთ-სადგურში შეი- ღის.

საქონლისა და სახალხო გემზე II და III კლასის მოგზაურების მიღებანი უსახალხო- დაც

ბანსხალეზანი

ქალაქის გამგებობა ამით აცხადებს საყოველთაოდ, რომ 25 ამა ივლისს, დღის 8 საათზედ დანიშნული სა- ჯარო ვაქრობა ქალაქის მიწის 26 ნა- ქერის ვასსყიდად. ეს ადგილები იმ- ყოფება ტფილისის მე-10 ნაწილი, რკინის გზის ღირდავის ვადლაში, ბოკოესკის აგურხანის მახლობლად, გაიყვება აგრედე იჯარით ერთი ნაწერი მიწა, ავკლის ქუჩაზედ, ონან პირას სახლთან. ვაქრობა ადგილო- ბრიე მოხდება.

(2—2)

ისყიდება ტფილისში ქართველთა ამხანაგობის* და აწერა-კითხვის სა- ზოვადობის* წიგნის მაღაზიაში.

გარეში არსენ კლანდაქეთთან. ქუთაისში: ი. ხეთერელისა და წე- რათელის წიგნის მაღაზიაში.
ბათუმში ბ. კლანდაქეთთან.
განჯაში დ. ქელიძეთთან.

ქრისტინე

მოთხრობა
მ. ნინო შვილისა
გამოცემული
3. გოგუთისა და დ. ქელიძის მიერ
უანი მართი აბაზი

აწერა-კითხვის საზოგადოების* წიგნის მაღაზიაში

ისყიდება შემდეგი წიგნებისა:
ახალი ვარიანტი წმ. ნი- ნოს ცხოვრებისა . . . 40
ბუნების კარი ყლით ი. გოგუთისა . . . 90
გეომეტრია II მ. ყიფი- ნისა . . . 50
ვისკამინა . . . 1 50
თხზულ. რ. ერისთავის I თხზულ. რ. ერისთავის II კოკორი, ანუ აზნანი და პირველი საქითხივი წიგ- ნი, სახლობაში სხამარე- ბელი, ი. გოგუთისა . . . 10
კრილოვის არაკერი, თარგ. აკაქისა . . . 30
იგივე მშვენიერის ყლით . . . 80
მოთხრობანი ვიკო-ფივე- ლისი . . . 30
შექმბირის ღრამები ს. ყი- ფიანისა . . . 20
პატარა მოამბე II აღ. მი- რიანშვილისა . . . 10
რომინზონ კრუში, თარგ. ან. თუმანიშვილისა. . . 30
რუხი მეღლი გ. წერე- თლისა . . . 15
ქილილა და დამანა . . . 3
შალოს თავდასადავლი ცა- ხელისა . . . 15
ცეკარი შ. მღვიმელისა . . . 30
წითელი ფარანი, თარ. ან- დრონიკაშვილისა . . . 15
ზომლი, ანუ რჩეულთა ლე- ქსთა კრება, ი. გოგუთისა . . . 30
ხატური ან. თუმანიშვი- ლისა . . . 10
კონა ი. გოგუთისა . . . 50
კუნწული, ანუ მოთხრო- ბანი მოზრდილ ყრმათა- თვის ი. გოგუთისა . . . 40
შინაური საქონელი და იმი- სი მოვლა-მოშენება ი. როსტომიშვილისა . . . 5
თამარ ბატონიშვილი, რო- მანი ვრ. რჩეულოვისა. . . 50
ვიქტორ-პოევის რომანი- დამ „ოთხმოც-და-ცა- მეტი წელი“ დ. ყიფი- ანისა . . . 20
სიბრძნე სიკარუს წიგნი ს. ორბელიანისა . . . 50
ლექსები ვახტ. ორბელი- ანისა . . . 20
დავით აღმაშენებელი, დრა- მა აღ. ორბელიანისა . . . 40
გმირისეულის ქალი, მო- თხრობა ს. მგალობლი- შვილისა . . . 20
მეველე მისივე . . . 10
თავად იერონიმე, მისივე . . . 10
მთელი სოსე, მისივე . . . 10
ქრისტინე, ე. ნინოშვილი- სა . . . 20
რადენაზე მოთხრობა მი- სივე . . . 50
ოტელი, დრამა შექმბირი- სისა, თარგ. ი. მანაბლი- სისა . . . 50
ჰამლეტი, მისივე . . . 30
მეკეტი, მისივე . . . 40
რიჩარდ მესამე, მისივე . . . 40
მეფე ღირი, თარგმანი ი. ქაჭკაჭავისა და ივ. მა- ჩაბლისა . . . 60
ლექსები აღ. ქაჭკაჭავისა . . . 30

ბამოსალეში ცნობანი
ზირგელა გერმო სამეკურნალო

ექიმის ნავასანდრიანისა (გუეიპი, ვარანკოვის ძეგლის პირდაპირ).

ავადყოფთ იღებენ და სრჯავს ექიმნი ყოველ-ღვე, ყვირა ღღებენ გარდა. დილობით იღებენ:

- ბ. ა. ნავასანდრიანი, 11—12 საათამდის იმით, ცისკ სქირს სრულე- ბანი: გარეგანი (ხრტუ-გულერი), კბილების, ვენერული და ათაშანი (სი- ფილისი).
- ე. მ. ნაქიანა, 9—10 1/2 საათამდის, სრულეებანი: თვლის და ნერე- ბისა—ტანში ტეილოვისა.
- დ. გ. რუდკოვსკა, 10—11 1/2 საათამდის, სრულეებანი: შინაგანი, ბა- ვშეებისა და დედთა სქ სისა.
- ი. ფ. პოლტკოვსკა, 11 1/2—12 1/2 საათამდის, სრულეებანი: ყურის, ყელის და ცხვირისა.
- პ. ზ. კარაშკუტასკა, 1—1 1/2 საათამდის, სრულეებანი: შინაგანი და ბავშვებისა.

სავამოებით მიიღებენ:

- ა. გ. ჩეხურკოვსკა, 5—6 საათამდის, სრულეებანი: თვლის და გულ- მკერდისა; ხიბიულა და მ კოოსკობიულად გასინჯავს ნახვებს (ხორხს) და შარდს.
- ს. ა. ვადამსკა, 6—7 საათამდის, სრულეებანი: ათაშანი (სიფილი- სი), ხორცის კანის და გარეგანი (ხორტიგული).
- ბ. ა. ნავასანდრიანი, 7—7 1/2 საათამდის.
- ე. ა. ფრანკუსკა, 7 1/2—8 საათამდის, სრულეებანი: ყურის, ყელის და ცხვირისა, ორ შაბათობით, ოთხ შაბათობით და პარასკეობით.
- რჩევა-დარბების და რეცეფტის დაწერის ფსიკო შარია; ფსიკ ექიმთა კრების რჩევისათვის (კონსილიუმისათვის) და ოპერაციებისათვის— მორიგებით.

დირექტორი მამყუნდავასი, დოქტორი მედიცინის ნავასანდრიანი.

აღლო თეთაგვის

შეთიანის კრასკების ქარხნისა ობლოკაზედ

თვილის ში:
ვიღებ სახლების აშენებას, აგრედე სახლ-ის შეკეთეს (ремонт) და შეღებვას (полная окраска домов). ყუ დი ფობიკის ფასად ზეთს, ყოველ ნორ ზეთიანს და მშრალ კრასკებს, აგულდე ლიტო-ტომოგრაფიისს და ამათ მოწყობილებას, კრასკები შეიძლება დიბაროს სხვა ქვეყნებშია 20%-ის ზეის გამოგზავნა, დანარჩენი საქონელის მიღების დროს (напо- женным платежом). რაც შეეება კარგი თვისების და კარგა შეხა- ვებულის კრასკის გაყიდვას, ყველა მსყიდველი დარწმუნებული უნდა იყოს რომ უტყუარი იქნება. ჩემის საშუალებით და ჩემის თავდებობით შეუძლიან ყველას ყველანაირის სინდისიანის ხელოსნების მოვება, მხოლოდ ცრუა ადრე უნდა შეგეტყობინონ.
(48—27) ზ. თუთაყა

საკომერციო კურსები

აღაღიასა და ბაშხინათვის

წელი მეთორბეტე
კურსების დანიშნულება ის არის, რომ სპეციალური საკომერციო განა- თლება შესძინოს მსურებელთა, როგორც ქაღალს, ასე კაუჩუკს, და მოამზა- ლოს ვარჯიშობის შემწეობით ანგარიშს დახელოვნებითა მყოფდენი.
სწავლის ვითაგების შემდეგ ატესტაციები ეძლევათ. 1893—94 სამოსწავ- ლო წელს შემდეგი საგნები იქნება სასწავლებელი: 1) საკომერციო კოლო- მია, 2) საკომერციო ანათმეტყვა, 3) ზუსტადტყვას მარტივი, ორ-კეცე (და საბანკო 4) ანათმეტყვა სახსარშია ჩოთყით, 5) საკომერციო მიწურამოწერა, 6) საკაჭრა და სათამაშო წესდებანი, 7) მსურათლ-წერა და წერა გარე- და და შმოასია.
სწავლა დიწყება 15 სექტემბრიდან. ახლო შემოსულელთა მიღება დი- წება 1 სექტემბრიდან. ყუ ლ დღე სამოსა 4 საათიდან 8 საათამდე, კურსების საღამომი, ს. ს. აკქინანდრე ფრანკოვას, № 9, სერგაევისა და ნავარხის ქუჩაზე, აფიკაქს სპრადან.
პროგრამები და წესები კლსებს სა უსსყავლად შეიძლება მაილოს მსურ- ვებმა კურსების საღამომი და შმოა წოვიანოვების სახანკირო კანტორაში, სიონის ქუჩაზედ.
ვინც ქალაქს გარეუ სტუდენტს, შეუძლიან წერილით მიმართოს კურ- სების დამაარსებელს პ. მასკოვსკის, ტყადასის. (24—5)